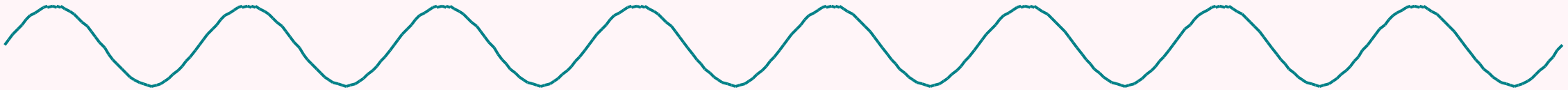
Fiziologia EEG

De la curenții ionici ai neuronilor la traseul înregistrat pe scalp

Potențiale postsinaptice • sincronizare • răspunsuri senzoriale
Somn NREM și REM • aplicații clinice

Principiul teoretic al înregistrării EEG

Cum ajunge activitatea neuronilor pe EEG?

Schemă simplificată; semnele locale nu stabilesc singure polaritatea unei derivații.

1. Sinapsă → **2. Curenți locali** → **3. Însumare** → **4. Măsurare**

Mesager chimic
→ canale ionice
→ deplasare de ioni

Exemplu: intrare de sarcină pozitivă în dendrite; curenți de retur în alte zone.

Mulți neuroni piramidali au orientări asemănătoare.

Când sunt activați coordonat, câmpurile lor se pot însuma.

Electrod A

Electrod B / referință

V(A) − V(B)

amplificare
→ traseu EEG

Semnalul de la scalp reflectă mai ales curenți postsinaptici însumați, filtrați de țesuturi.

SCHEMĂ DIDACTICĂ • Nu reprezintă date măsurate la o persoană.

Ce măsoară?

Variația în timp a diferenței de potențial electric dintre două puncte de înregistrare.

De unde vine semnalul?

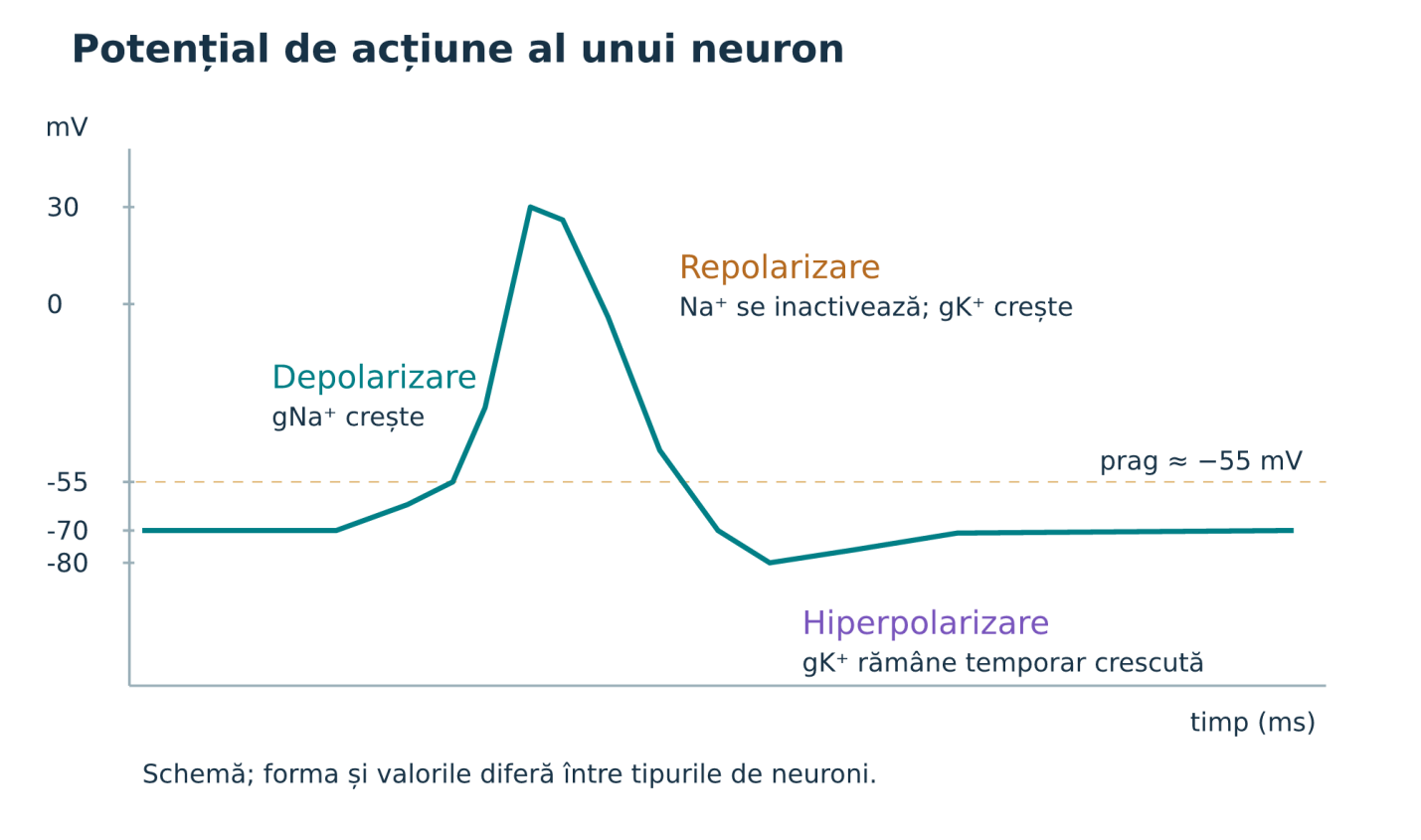
Mai ales din curenții postsinaptici ai unor populații de neuroni corticali.

De ce ajunge pe scalp?

Țesuturile conduc câmpul electric, dar îl atenuează și îl distribuie spațial.

Un canal EEG reflectă contribuția multor celule; nu înregistrează separat un singur neuron.

Potențialul de membrană și conductanțele ionice

Schemă; forma și valorile diferă între tipurile de neuroni.

Depolarizare

Interiorul devine mai puțin negativ. În impulsul nervos, crește conductanța pentru Na^+.

Repolarizare

Canalele de Na^+ se inactivează; crește conductanța pentru K^+, iar K^+ părăsește celula.

Hiperpolarizare

Conductanța pentru K^+ rămâne crescută; interiorul devine mai negativ decât în repaus.

Conductanță = ușurința trecerii ionilor prin membrană. Pompa Na^+/K^+ menține gradientele ionice.

Transmiterea sinaptică: de la impuls la EPSP

1. Impuls presinaptic

Potențialul de acțiune ajunge la terminația axonului.

2. Intrarea Ca^{2+}

Se deschid canale de Ca^{2+} dependente de voltaj; Ca^{2+} intră în terminație.

3. Eliberarea mediatorului

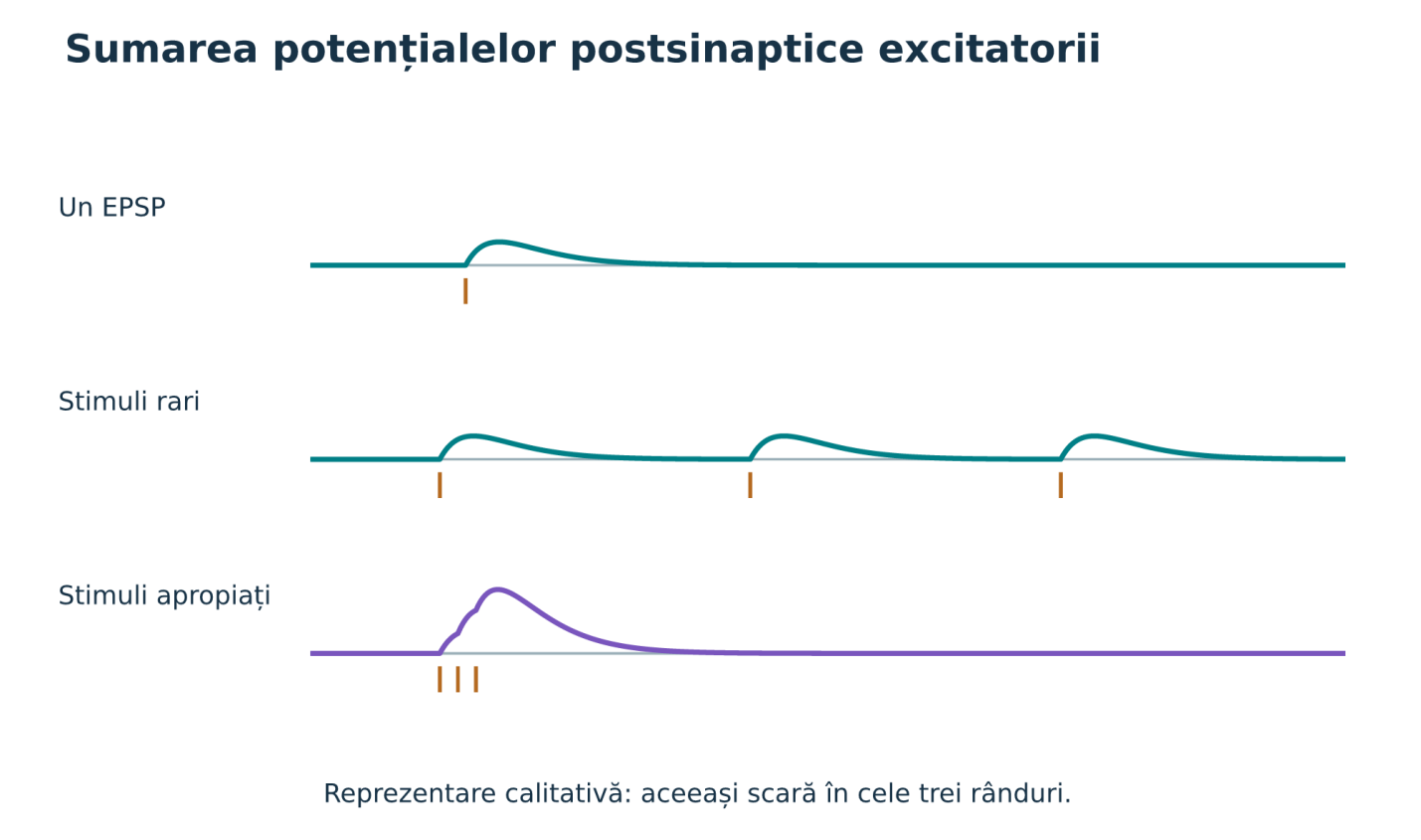
Veziculele eliberează neurotransmițătorul în fanta sinaptică.

4. Răspuns postsinaptic

Mediatorul se leagă de receptori și modifică conductanțele membranei.

La o sinapsă excitatorie, curentul cationic net spre interior produce un EPSP: o depolarizare locală, gradată.

Sumarea potențialelor postsinaptice excitatorii

Sumare temporală

EPSP-urile sosesc apropiat în timp, înainte ca depolarizarea precedentă să dispară.

Sumare spațială

Mai multe sinapse excitatorii active produc simultan curenți pe același neuron.

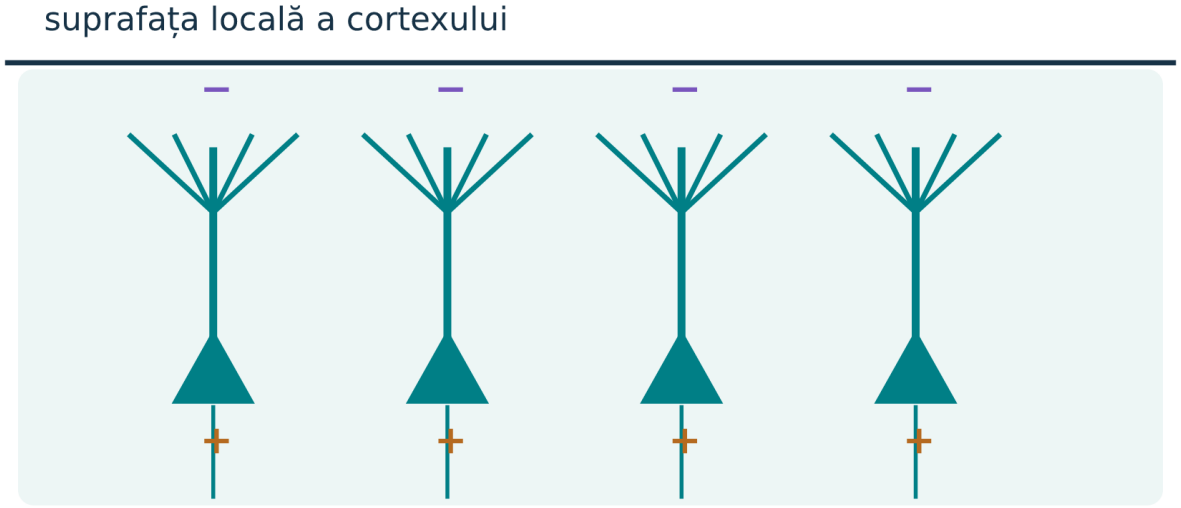
La nivelul populației

Câmpurile multor neuroni se adună când orientarea și activarea sunt favorabile.

Și curenții inhibitori contribuie la câmp. Amplitudinea EEG nu măsoară direct „cantitatea de excitație”.

De ce sunt importanți neuronii piramidali?

Dendrite orientate asemănător → câmpuri care se adună

Schemă simplificată a unui curent sinaptic și a curentului de retur.
Polaritățile depind de locul sinapsei și de direcția curentului.

Dendrite lungi

Dendritele apicale separă spațial zonele de intrare și de retur ale curentului.

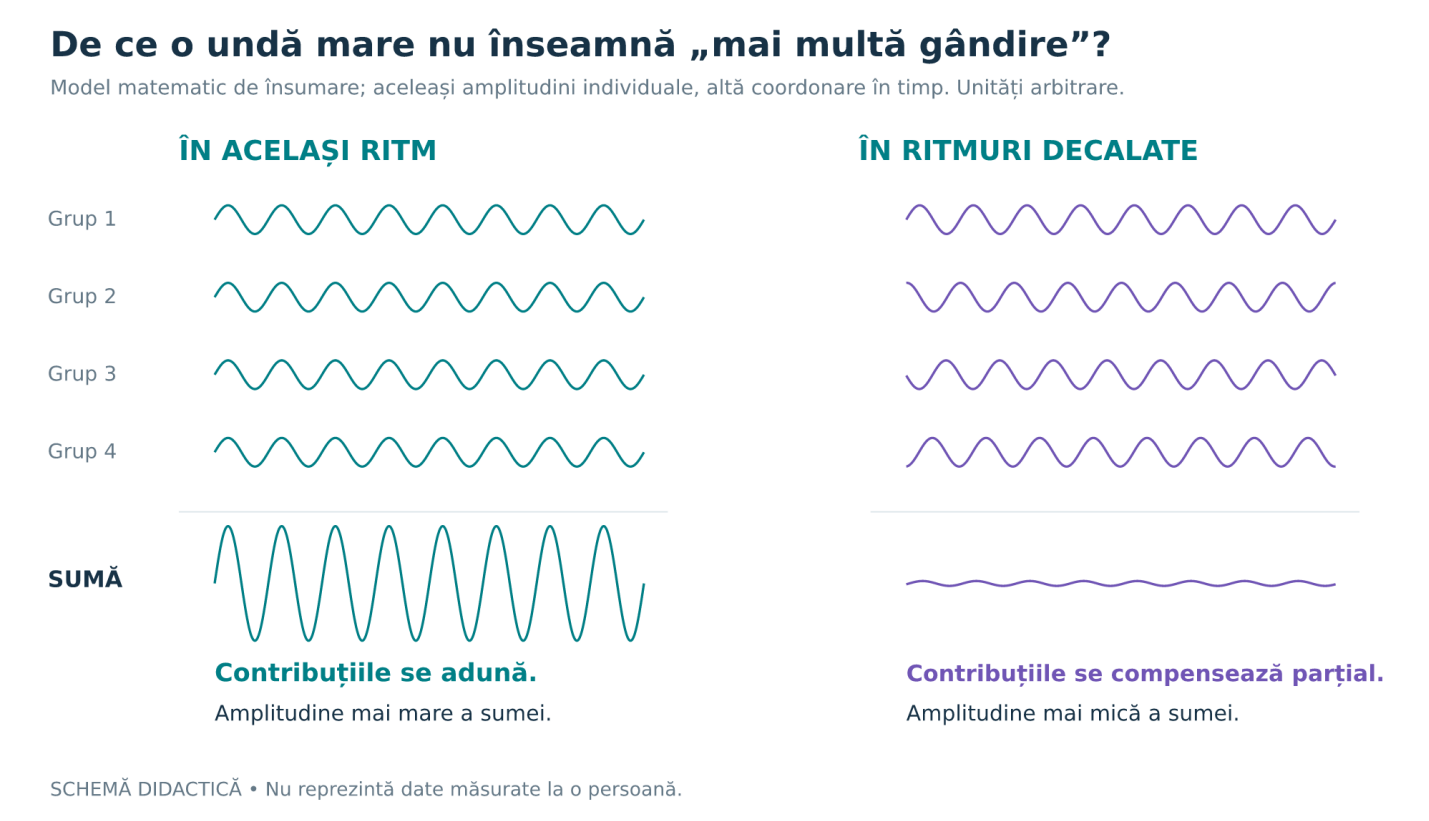
Orientare asemănătoare

Axele celulelor sunt local aproape paralele și perpendiculare pe suprafața cortexului.

Câmpuri care se adună

Geometria ordonată favorizează un câmp detectabil. Orientările diferite pot produce compensare.

Sincronizarea populațiilor neuronale

Activare sincronă

Curenții apar aproximativ în aceeași fază; contribuțiile se adună și undele devin mai ample.

Activare nesincronă

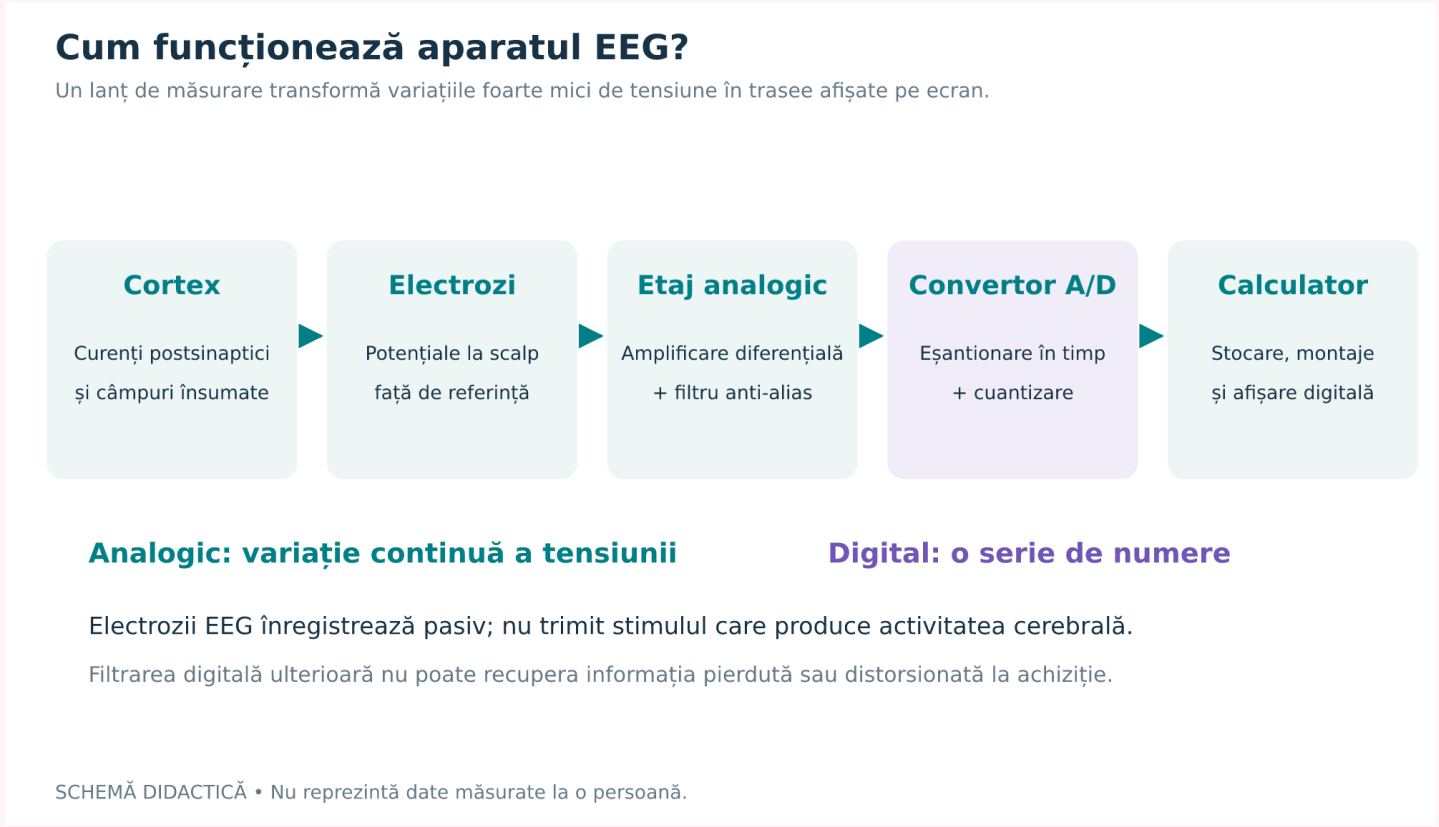
Vârfurile apar la momente diferite; contribuțiile se compensează parțial.

Ce coordonează neuronii?

Aferențele comune, conexiunile corticale și circuitele dintre talamus și cortex.

Un traseu de amplitudine mică poate însoți o activitate neuronală intensă.

Lanțul de înregistrare EEG

1. Culegere

Electrozii detectează potențiale de suprafață; fiecare canal compară două potențiale.

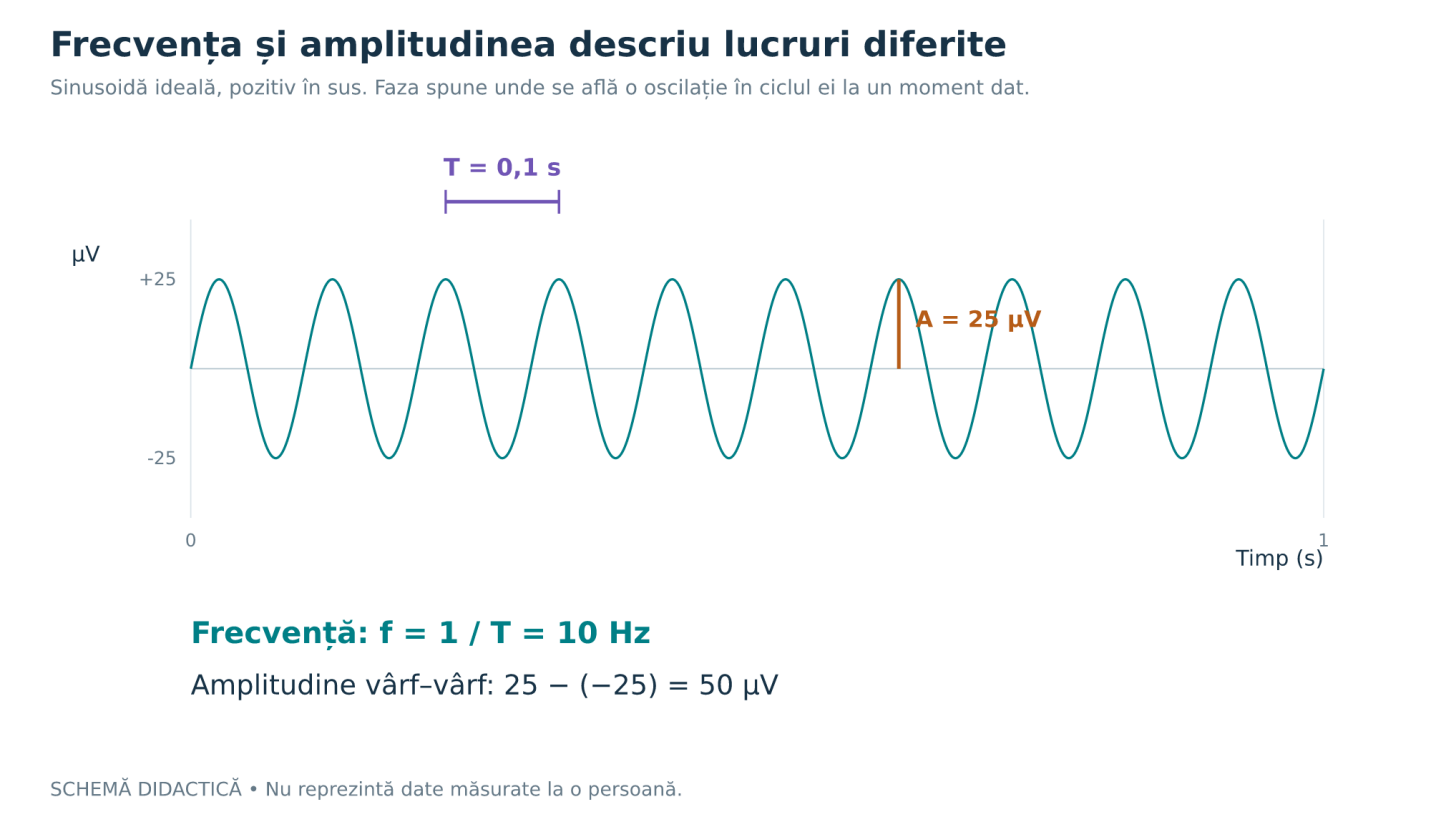
2. Prelucrare analogică

Semnalul mic este amplificat și filtrat înainte de conversia numerică.

3. Afișare și analiză

Calculatorul stochează semnalul digital și afișează traseul în timp.

Descrierea traseului: frecvență și amplitudine

Frecvența, în Hz

Numărul de cicluri într-o secundă. Pentru o oscilație regulată, f = 1/T.

Amplitudinea, în µV

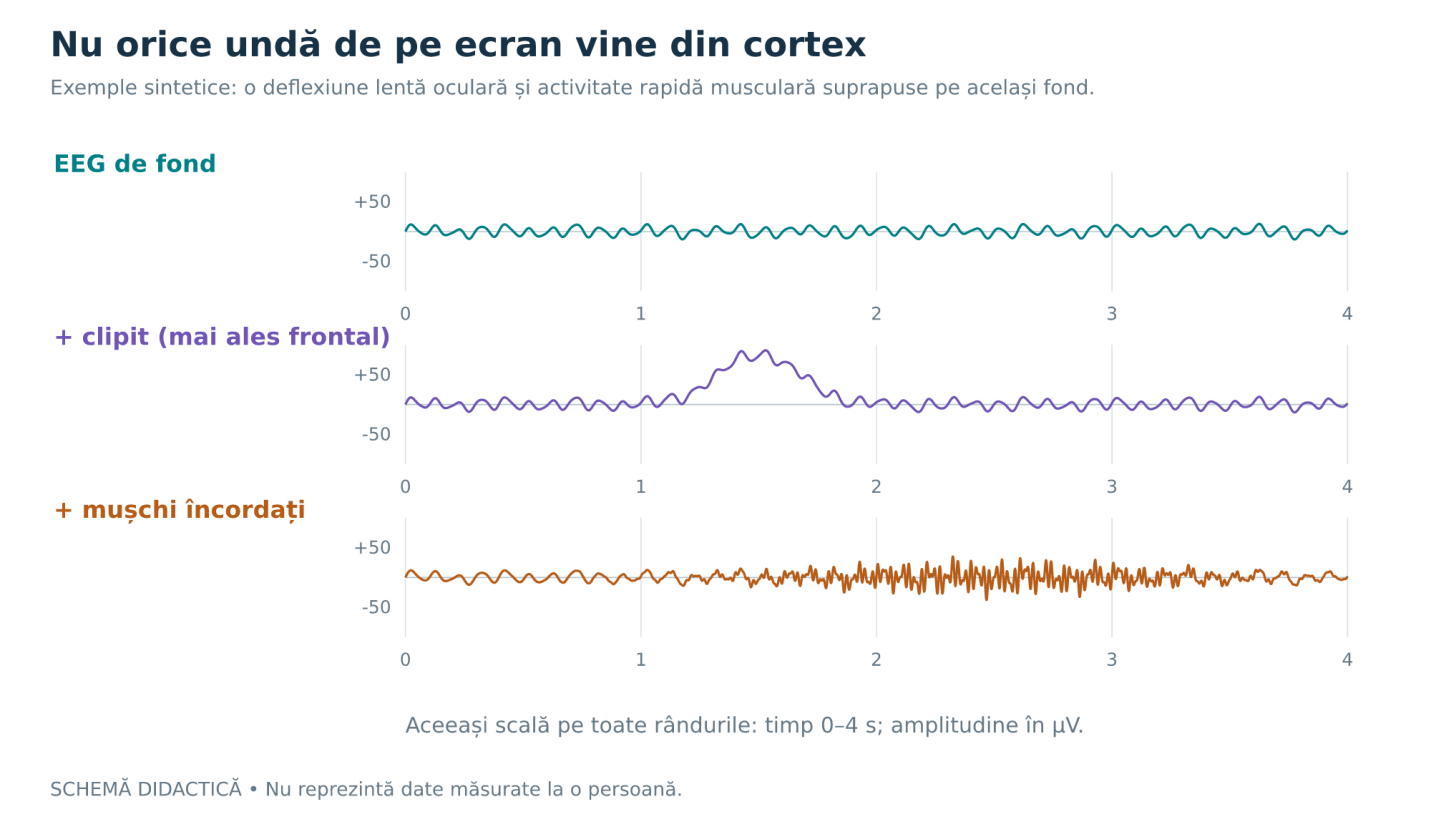
Mărimea variației de potențial. Se precizează dacă este măsurată față de bază sau vârf–vârf.

Exemplul din imagine

T = 0,1 s → f = 10 Hz. Amplitudine față de bază: 25 µV; vârf–vârf: 50 µV.

Compararea traseelor cere aceeași bază de timp și aceeași scară de amplitudine.

Artefacte: semnale care se suprapun peste EEG

Ochi și mușchi

Clipitul produce unde lente, mari anterior; mușchii adaugă activitate rapidă.

Electrozi și mișcare

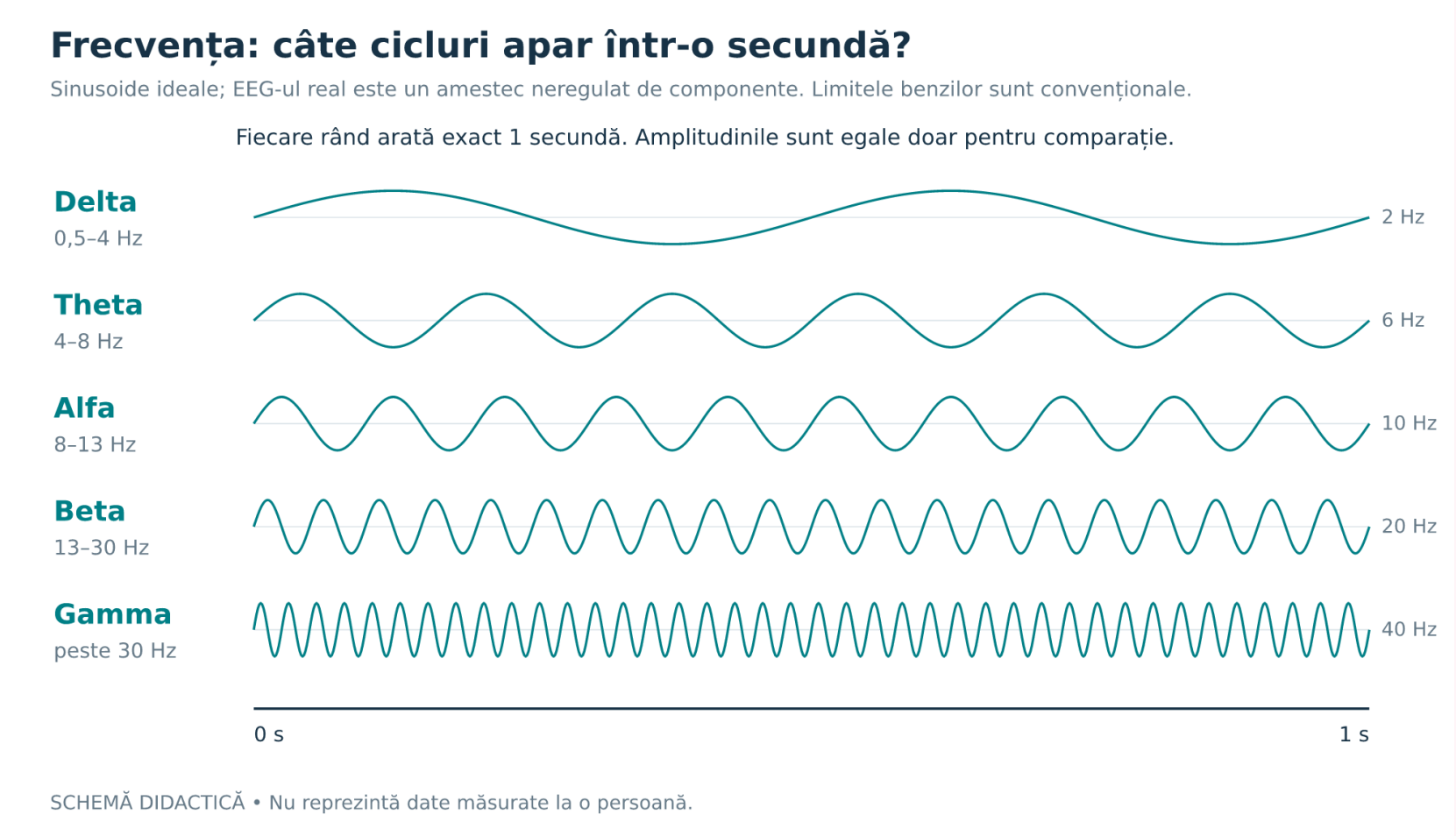
Contactul instabil produce salturi, deriva nivelului sau deformări ale traseului.

Rețea, ECG și puls

Interferența electrică este ritmică; semnalele cardiace se repetă odată cu bătăile inimii.

Artefactele au origine extracerebrală sau tehnică; pot imita unde lente ori activitate rapidă cerebrală.

Benzile principale de frecvență

Undele coexistă. În figură au amplitudini egale doar pentru compararea frecvențelor.

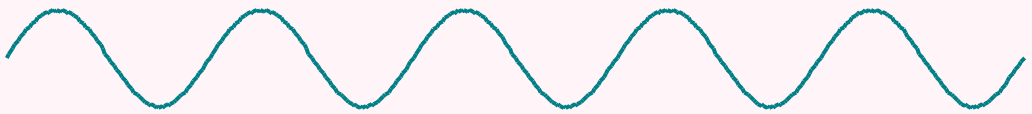
Alfa și beta: două aspecte frecvente în veghe

ALFA aproximativ 8–13 Hz

Predominant posterior, rotunjit.
Evident în veghe relaxată, cu ochii închiși.
Se atenuează la deschiderea ochilor, la atenție și la adormire.

BETA aproximativ 13–30 Hz

Activitate rapidă, de obicei de amplitudine mică.
Frecvent fronto-centrală în veghe; poate apărea și în REM.
Variază cu sarcina motorie și cu unele medicamente.

Alfa posterior: reactivitate vizuală

Beta: nu este echivalent cu „stresul”

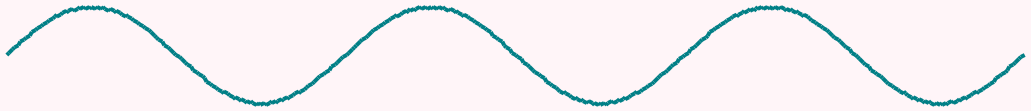
Teta și delta: activitate lentă și starea de somn

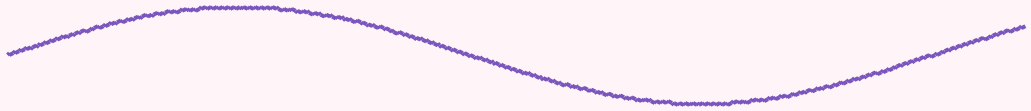
TETA aproximativ 4–8 Hz

Crește la somnolență și în N1; apare și în N2.
Este mai frecventă la copii.
La trezire poate scădea; semnificația depinde de vârstă, distribuție și context.

DELTA aproximativ 0,5–4 Hz

Unde lente, adesea ample în somnul profund N3.
Scade la superficializarea somnului și la trezire.
La un adult treaz, delta persistentă poate semnala o disfuncție.

Nicio bandă, luată singură, nu stabilește un diagnostic.

Cum se generează și de ce se schimbă ritmurile?

1. Celulele pot oscila

Canalele ionice și curenții de revenire permit alternanțe de depolarizare și hiperpolarizare.

2. Coordonarea rețelei

Excitația, inhibiția și buclele talamo-corticale stabilesc momente recurente de activare.

3. Schimbarea stării

Somnul, atenția și stimulii modifică neuromodularea, sincronizarea și frecvența dominantă.

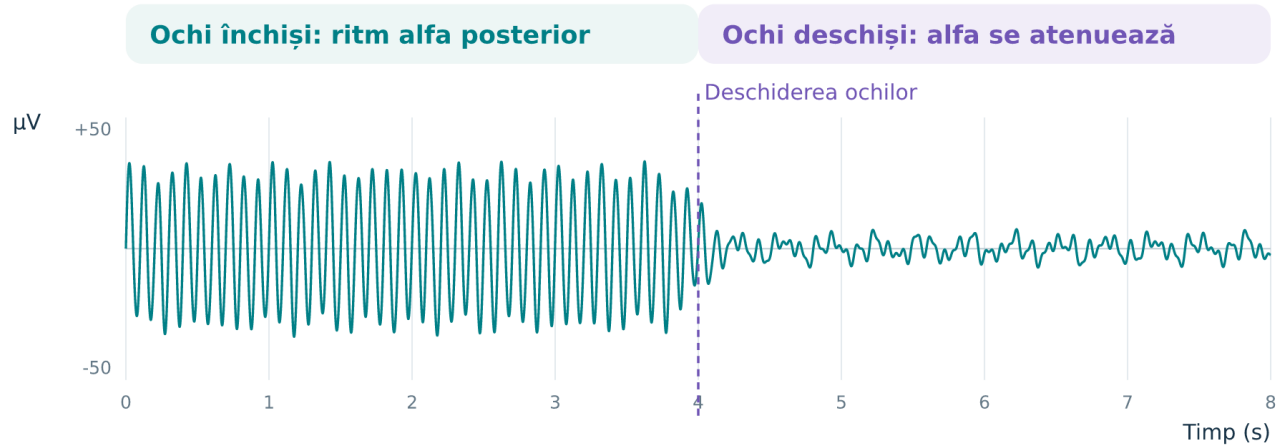
Sincronizare crescută → oscilații mai vizibile
Sincronizare redusă → fond adesea mai mic și mai rapid

Un ritm se poate atenua în timp ce alte componente devin mai evidente.

Ochii închiși și deschiși: reactivitatea alfa

Un exemplu ușor de prezentat: reacția la deschiderea ochilor

Traseu sintetic posterior • aceleași scale înainte și după • pozitiv în sus în această schemă.

Amplitudinea mică după deschiderea ochilor nu înseamnă că activitatea cerebrală a scăzut.

SCHEMĂ DIDACTICĂ • Nu reprezintă date măsurate la o persoană.

Ochii închiși

În veghe relaxată, alfa posterior devine de obicei mai clar și mai amplu.

Deschiderea ochilor

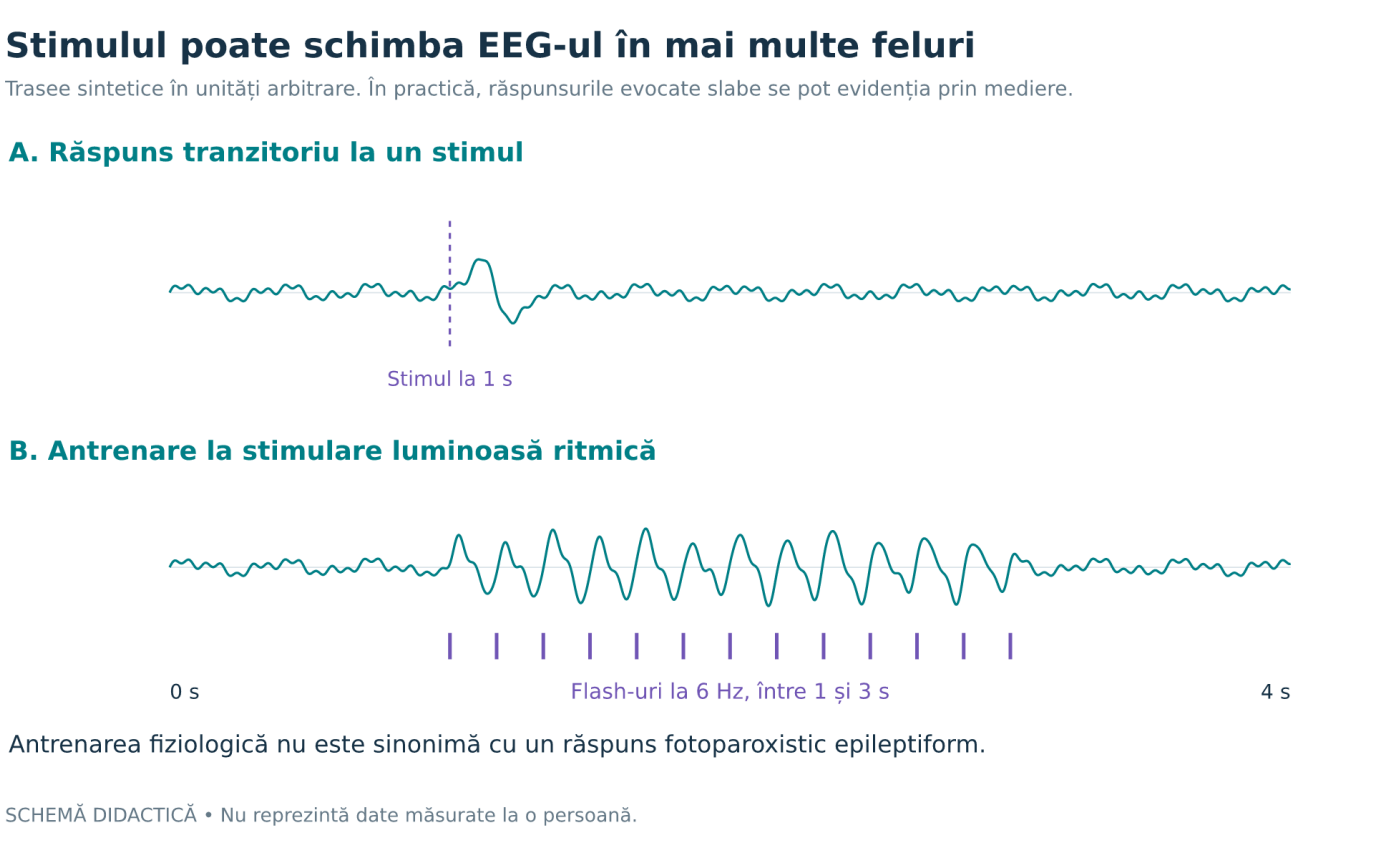
Intrarea vizuală și atenția modifică rețelele occipitale; alfa se atenuează: blocare alfa.

Închiderea din nou

Alfa poate reapărea dacă persoana rămâne trează și relaxată.

Atenuarea nu înseamnă oprirea activității vizuale: se schimbă organizarea ei temporală.

Stimularea senzorială și potențialele evocate

Reactivitate a fondului

Stimulul modifică un ritm existent, de exemplu prin atenuarea alfa.

Potențial evocat

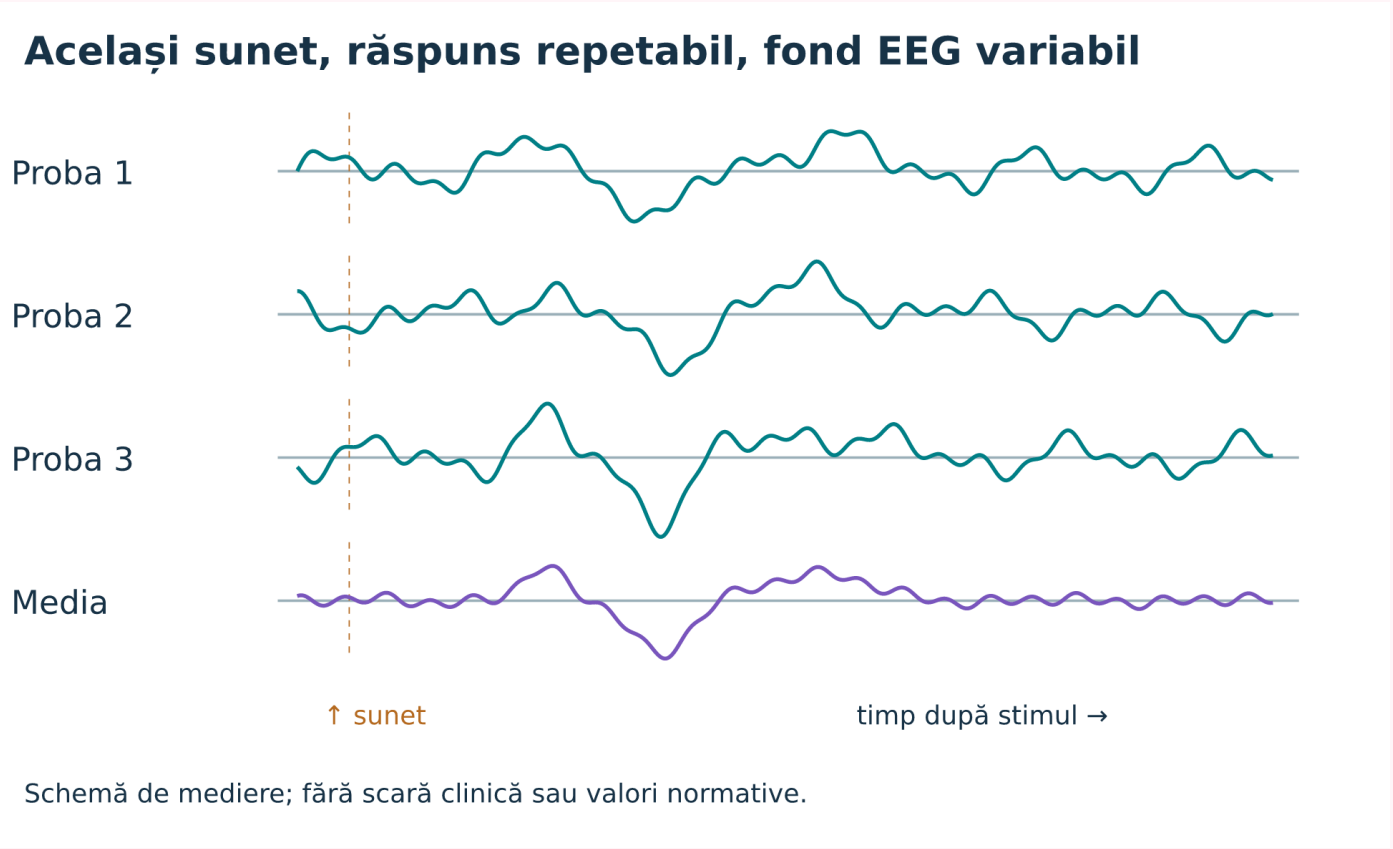
Răspuns electric legat temporal de stimul, cu o anumită formă și latență.

Repetare și mediere

Răspunsurile aliniate la stimul se adună; activitatea de fond nesincronizată se reduce relativ.

Potențialul evocat și modificarea ritmului de fond sunt fenomene diferite.

Potențialul evocat auditiv

Traseul informației

Sunet → cohlee → nerv auditiv → trunchi cerebral → talamus → cortex auditiv.

Componente succesive

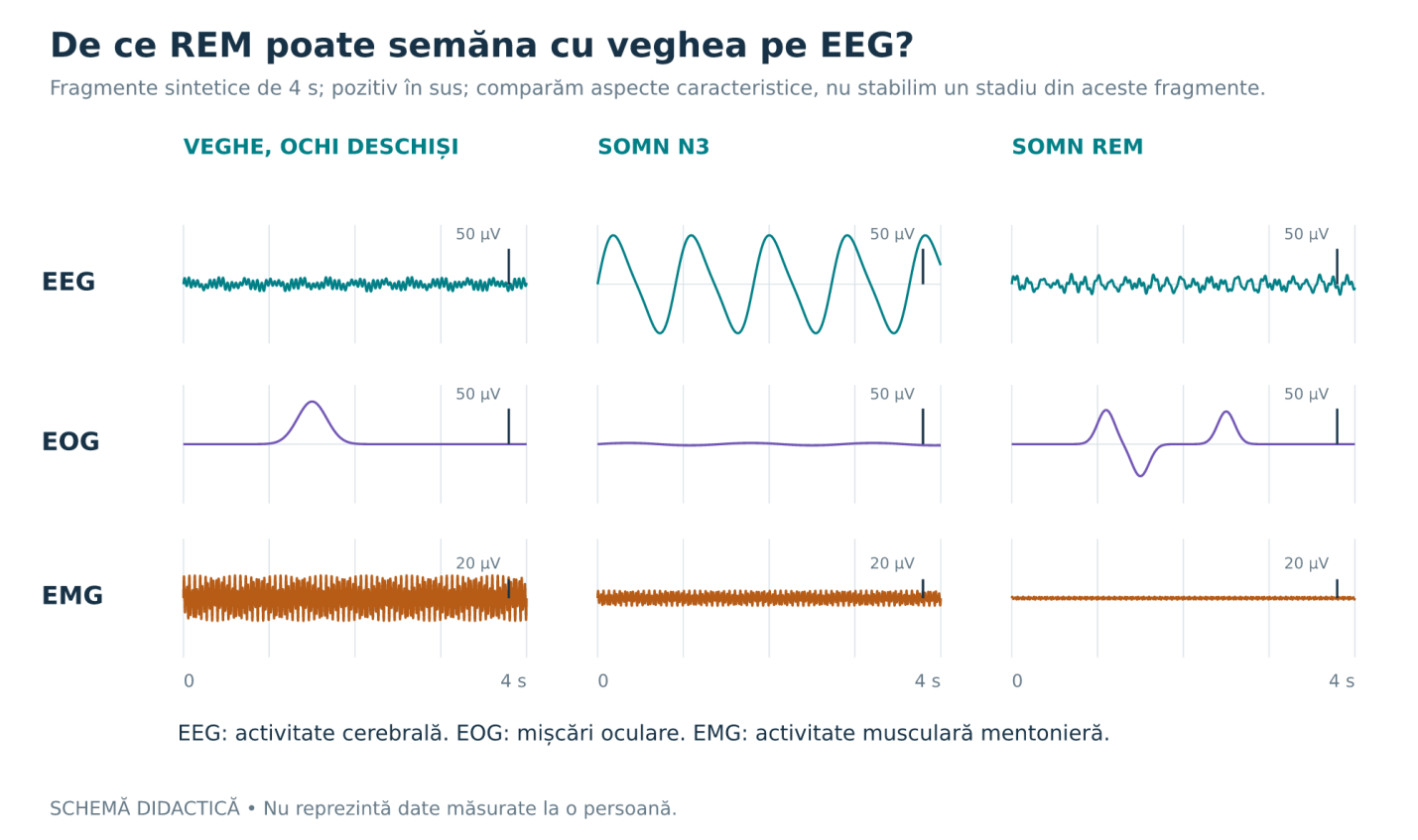
Precoce: nervul și trunchiul cerebral.
Tardive: procesarea senzorială centrală.

Ce se analizează?

Latența față de sunet, amplitudinea și reproducibilitatea la stimulări repetate.

Componentele auditive precoce includ activitate axonală sincronă; nu provin exclusiv din EPSP-uri corticale.

Somnul NREM și REM: două moduri de organizare

NREM: N1, N2, N3

De la somn ușor la profund: cresc undele lente și apar elemente specifice fiecărui stadiu.

REM

EEG relativ rapid, de amplitudine mică; mișcări oculare rapide și tonus muscular foarte redus.

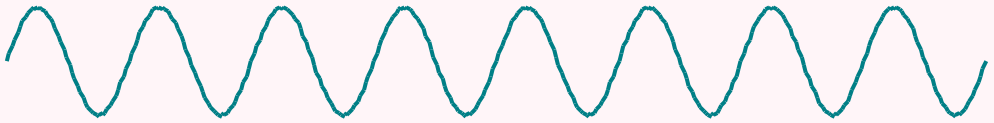
Comparația semnalelor

EEG descrie activitatea cerebrală; EOG mișcările ochilor; EMG tonusul muscular.

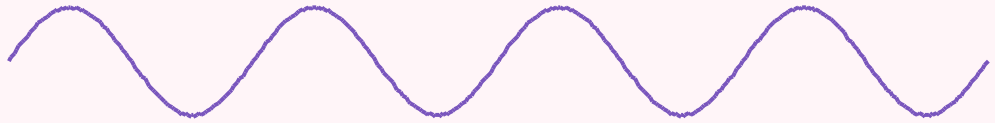
N3 reunește stadiile III și IV ale clasificării prezentate în carte.

N1: trecerea de la veghe la somn

Alfa se fragmentează și scade

veghe cu ochii închiși

activitate mai lentă, de tip teta

Traseu

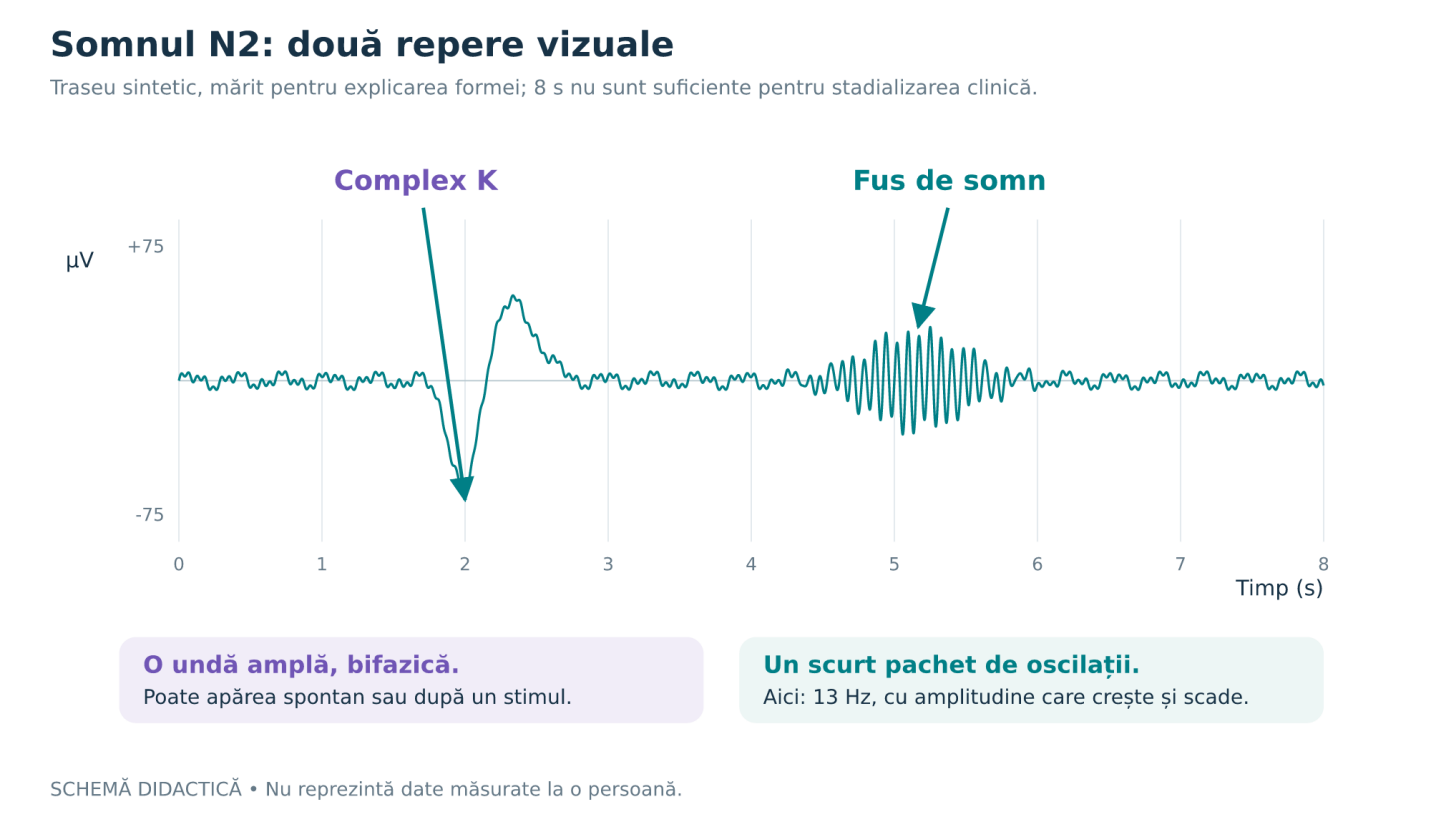
Activitate de amplitudine mică, cu frecvențe mixte și proporție crescută de teta.

Context

Pot apărea mișcări oculare lente și unde vertex; persoana se trezește ușor.

Teta crește treptat; schimbarea ritmurilor la adormire nu este instantanee.

N2: fusurile de somn și complexele K

Fusul de somn

Tren scurt de oscilații, în jur de 12–15 Hz, cu amplitudine care crește și apoi scade.

Originea fusului

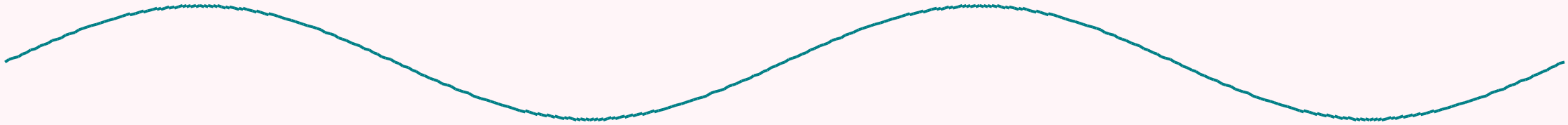
Circuitul reticulat talamic–talamo-cortical produce inhibiție și descărcări de revenire.

Complexul K

Deflexiune amplă, bifazică, legată de o oscilație lentă; spontană sau evocată de un sunet.

Fusul este un tren de oscilații; complexul K este un eveniment lent distinct.

N3: somnul profund cu unde lente

Aspect EEG

Crește proporția undelor delta lente și ample, prin activarea coordonată a populațiilor corticale.

Mecanism

Rețelele corticale alternează perioade de activare și liniște; talamusul participă la oscilațiile lente.

Evoluție nocturnă

N3 predomină la începutul nopții; scade la trecerea spre stadii mai ușoare și spre trezire.

Delta și oscilația corticală foarte lentă sunt înrudite funcțional, dar nu sunt același ritm.

REM: activitate corticală și atonie musculară

EEG

Activitate de amplitudine mică și frecvențe mixte, cu componente rapide; poate semăna cu veghea.

Ochi și mușchi

Mișcările oculare rapide sunt episodice. Tonusul mușchilor scheletici este foarte redus.

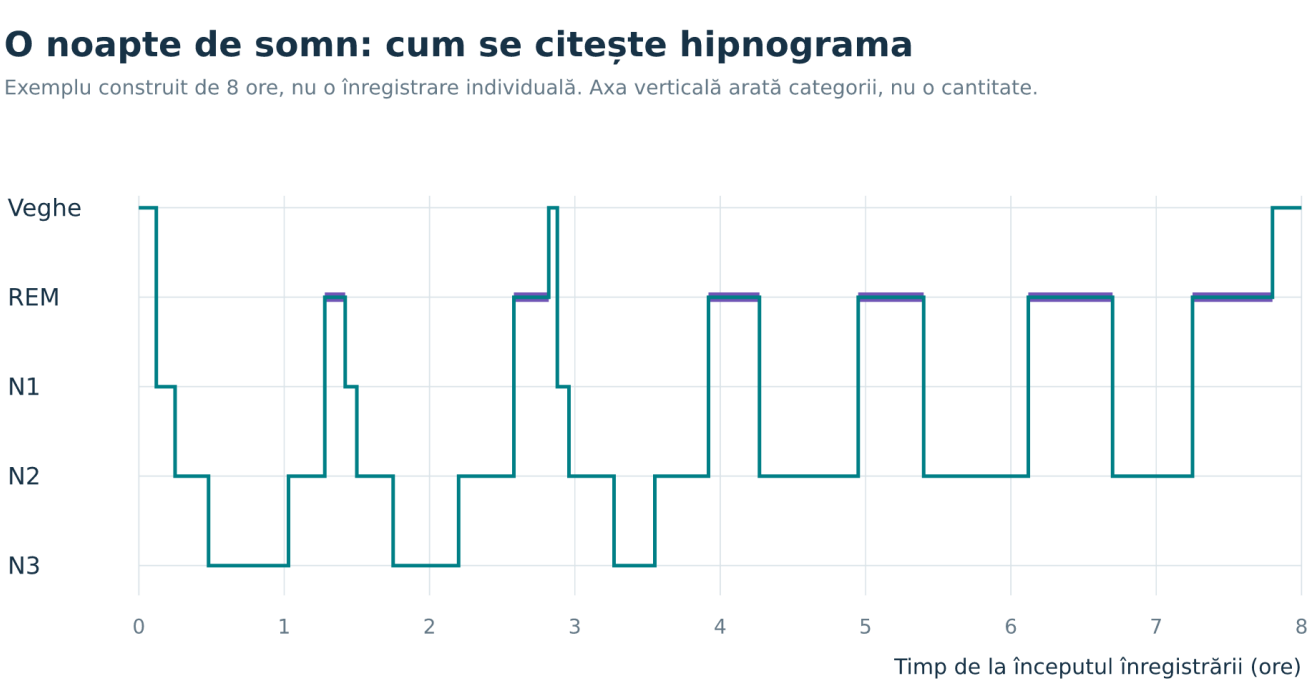
Mecanism

Rețelele pontine și neuromodularea favorizează activarea corticală și inhibiția motoneuronilor.

Visele

Relatările sunt frecvent vii în REM, dar pot apărea și în NREM. EEG nu arată povestea visată.

Hipnograma: cum se succed stadiile somnului

Ce reprezintă?

Stadiul somnului în funcție de timp; nu este un traseu al tensiunii electrice.

Alternanță ciclică

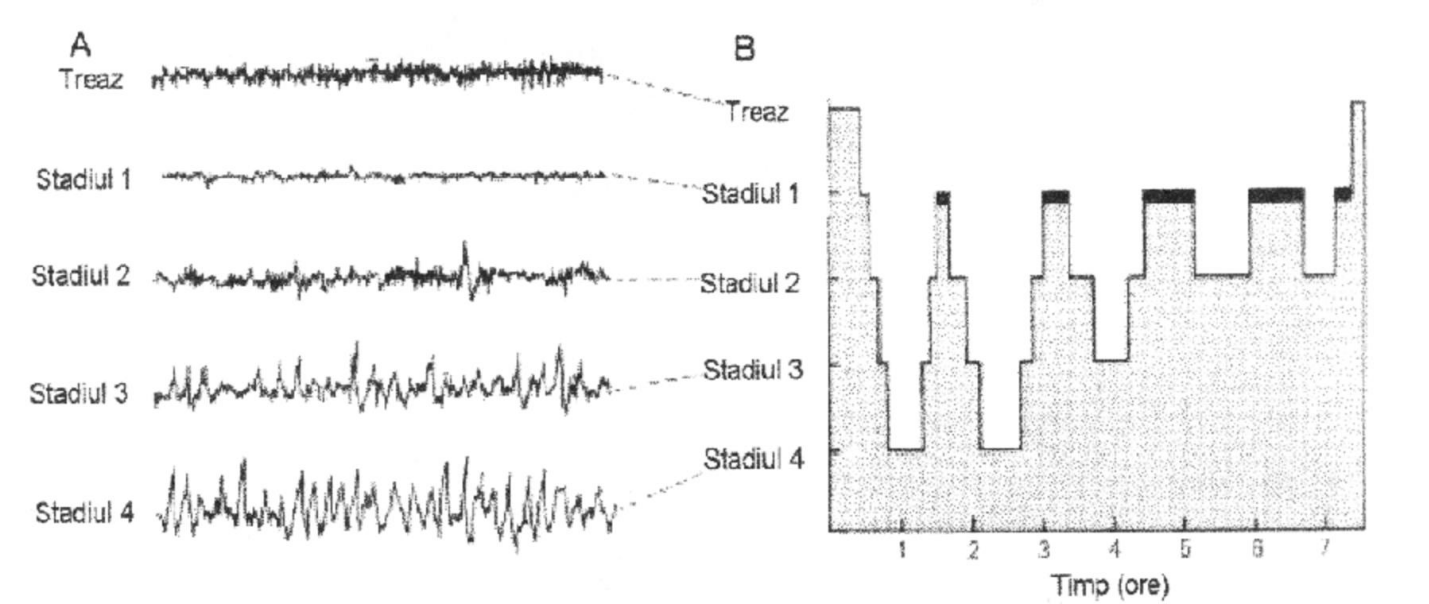
Somnul trece prin NREM și REM, în cicluri succesive, cu variații de la o noapte la alta.

La început și spre dimineață

N3 este mai abundent la început; episoadele REM tind să se prelungească spre dimineață.

Axa verticală arată stadiile, iar axa orizontală timpul petrecut de la adormire.

Trasee EEG de somn și hipnogramă din carte

Panoul A: trasee EEG

În stadiul 2 se observă elemente tranzitorii; în stadiile 3 și 4 cresc undele lente, ample.

Panoul B: hipnogramă

Somnul profund predomină în prima parte; benzile negre indică perioadele REM.

Corespondența stadiilor

Stadiul 1 = N1; stadiul 2 = N2; stadiile 3 și 4 sunt reunite aici în N3.

În panoul A, fiecare fragment are 30 s. Figura păstrează clasificarea și etichetele originale.

Aplicații clinice ale EEG

Epilepsie

Identifică descărcări epileptiforme și ajută la caracterizarea crizelor, în context clinic.

Disfuncție cerebrală

Încetinirea focală sau difuză poate evidenția o modificare a funcționării cerebrale.

Somn

Împreună cu EOG și EMG, permite identificarea stadiilor și a organizării somnului.

Stare de conștiență

Descrie fondul, organizarea și reactivitatea activității electrice în stări de vigilență modificată.

Un EEG normal nu exclude epilepsia. EEG arată funcționarea electrică și nu înlocuiește evaluarea clinică sau imagistica.

Sursă bibliografică

Leon Zăgrean și colaboratorii

Neuroștiințe. Principii fundamentale

Editura Universitară „Carol Davila”
București, 2002